

اقتصاد خرد

برای رشته های
اقتصاد، مدیریت و حسابداری، آمار و ریاضی

تألیف: محمد حسن شرف جوادی

سرشناسه	: مشرف جوادی، محمدحسن، ۱۳۳۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: اقتصاد خرد/ محمدحسن مشرف جوادی.
مشخصات نشر	: اصفهان: کانون پژوهش، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۳۷۲ ص.
شابک	: 978-600-7305-02-7
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
دانش	: کتابنامه: ص. ۳۲۶ - ۳۲۸.
موضوع	: اقتصاد خرد
موضوع	: اقتصاد خرد -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: اقتصاد خرد -- مسائل، تمرین‌ها و غیره (عالی)
موضوع	: اقتصاد خرد -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۲ م ۲۴۴۶ ف / HB۱۸۰
رده بندی دیویی	: ۵/۳۳۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۳۸۰۳۷۲

نام کتاب:	اقتصاد خرد
تالیف:	محمد حسن مشرف جواد
ناشر:	کانون پژوهش
نوبت چاپ:	اول ۱۳۹۲
حروفچینی:	دانشگاه اصفهان، خدمات فرهنگی اسطوار
تاریخ نشر:	بهمن ۱۳۹۲
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۱۵۰۰۰ تومان

انتشارات کانون پژوهش - اصفهان - خیابان جهاد - ساختمان صندوق
قرض الحسنه امام حسن مجتبی، شماره ۱۹ تلفن: ۲۹۵ ۲۵۳ ۳ ۰۹۱۳

حق چاپ برای مولف محفوظ است

فهرست مطالب

فصل اول: تقاضا و عرضه

۱		مقدمه
۲		تعریف بازار و انواع آن
۲		آشنایی اجمالی با مفاهیم اساسی بازار رقابت کامل
۴		تقاضا
۴		عوامل موثر بر تقاضای انفرادی
۶		تابع تقاضا و ویژگی های آن
۹		رسم منحنی تقاضا
۱۰		انواع کالاها در علم اقتصاد
۱۳		تغییر تقاضا و تغییر در مقدار تقاضا
۱۵		منحنی تقاضای بازار
۱۷		تعریف عرضه و عوامل موثر بر عرضه کالا
۱۹		تابع عرضه و ویژگی های آن
۲۰		تغییر عرضه و تغییر در مقدار عرضه
۲۲		منحنی عرضه بازار
۲۲		تعیین قیمت و مقدار تعادلی کالا در بازار
۲۵		اثرات انتقال منحنی تقاضا و منحنی عرضه بر قیمت تعادلی
۲۶		اثر تغییر در منحنی های عرضه و تقاضا بر قیمت و مقدار تعادلی کالا
۲۷		تجزیه و تحلیل عرضه و تقاضا به طریق جبری
۲۸		اثر برقراری مالیات بر واحد کالا بر روی قیمت و مقدار تعادلی کالا
۲۹		محاسبه قیمت و مقدار تعادلی کالا پس از برقراری مالیات بر واحد کالا از طریق جبری
۳۰		اثر برقراری یارانه بر واحد کالا بر روی قیمت و مقدار تعادلی کالا
۳۵		کنترل دولت بر قیمت تعادلی کالا

.....	برقراری کف قیمت	۱
.....	برقراری سقف قیمت	۲
.....	اضافه رفاه مصرف کننده	۳
.....	تغییر در اضافه رفاه مصرف کننده	۴
.....	اضافه رفاه عرضه کننده	۵
.....	تغییر در اضافه رفاه عرضه کننده	۶
.....	اثر تغییرات قیمت کالا بر مجموع اضافه رفاه مصرف کننده و عرضه کننده	۷
.....	روش‌الات تشریحی	۸
.....	پرسش های چهار گزینه ای	۹
.....	پاسخنامه	۱۰
.....	پاسخ تشریحی پرسش های چهار گزینه ای	۱۱
.....	مسئله	۱۲
.....	حل مسئله	۱۳

فصل دوم: کشش تقاضا

.....	مقدمه	۱۴
.....	کشش قیمتی تقاضا	۱۵
.....	فسر مقادیر عددی کشش تقاضا	۱۶
.....	اندازه گیری کشش	۱۷
.....	کشش کماتی یا خطی تقاضا	۱۸
.....	اندازه گیری هندسی کشش نقطه ای تقاضا	۱۹
.....	عوامل موثر بر کشش قیمتی تقاضا	۲۰
.....	کشش درآمدی تقاضا	۲۱
.....	کشش ارتباطی تقاضا	۲۲
.....	رابطه کشش قیمتی تقاضا با درآمد کل و درآمد نهائی	۲۳
.....	کشش قیمتی عرضه	۲۴
.....	محاسبه کشش عرضه از طریق جبری	۲۵
.....	تقسیم بندی کالاها بر اساس کشش قیمتی عرضه	۲۶
.....	محاسبه کشش عرضه به طریقه هندسی	۲۷
.....	سؤالات تشریحی	۲۸
.....	پرسش های چهار گزینه ای	۲۹
.....	پاسخنامه	۳۰
.....	پاسخ تشریحی پرسش های چهار گزینه ای	۳۱

فصل سوم: تنوری رفتار مصرف کننده

۱۱۱	مقدمه
۱۱۴	مفهوم مطلوبیت و بررسی امکان اندازه گیری آن
۱۱۴	اصول حاکم بر رفتار مصرف کننده در نظریه کار دنیای مطلوبیت
۱۱۸	تعادل مصرف کننده با روش مطلوبیت کار دنیایی
۱۲۲	انتقادات مطرح شده بر نظریه قدیم رفتار مصرف کننده
۱۲۲	نظریه جدید رفتار مصرف کننده بر اساس مطلوبیت ترتیبی و روش منحنی های بی تفاوتی
۱۲۶	تعریف منحنی بی تفاوتی
۱۲۷	شبه منحنی های بی تفاوتی
۱۲۸	ویژگی های منحنی های بی تفاوتی و اثبات آنها
۱۳۱	نرخ نهائی جانشینی (MRS)
۱۳۲	تعریف نرخ نهائی جانشینی MRS و اندازه گیری آن
۱۳۳	اثبات رابطه $MRS_{xy} = \frac{MU_x}{MU_y}$ برپایه هندسی
۱۳۴	اثبات رابطه $MRS_{xy} = \frac{MU_x}{MU_y}$ برپایه روش جبری
۱۳۴	کاهنده بودن نرخ نهائی جانشینی MRS به جای MRS
۱۳۶	حالت های خاص منحنی های بی تفاوتی
۱۳۹	بررسی رفتار مصرف کننده
۱۴۰	خط بودجه و تعریف آن
۱۴۲	تعریف فضای بودجه
۱۴۳	انتقال با چرخش خط بودجه
۱۴۴	تعیین شرایط لازم و کافی جهت تعادل مصرف کننده (روش هندسی)
۱۴۸	تعیین شرایط لازم و کافی جهت تعادل مصرف کننده (روش جبری)
۱۵۱	منحنی درآمد - مصرف (ICC)
۱۵۲	شکل های مختلف منحنی درآمد - مصرف
۱۵۳	منحنی انگل
۱۵۶	نحوه به دست آوردن منحنی انگل از تابع مطلوبیت مصرف کننده (روش جبری)
۱۵۷	منحنی قیمت - مصرف (PCC)
۱۵۸	نحوه به دست آوردن منحنی تقاضا از منحنی قیمت - مصرف
۱۵۹	ارتباط بین شیب منحنی قیمت مصرف با کشش قیمتی تقاضا

۶۱	تفکیک اثر کل ناشی از تغییر در قیمت کالا به اثرات درآمدی و جانشینی
۶۲	تفکیک اثر کل ناشی از تغییر در قیمت کالا به اثرات درآمدی و جانشینی (در مورد کالای نرمال)
۶۴	موارد خاص نقطه تعادل مصرف کننده
۶۵	موارد خاص، ناشی از شکل منحنی های بی تفاوتی
۶۵	حالت اول - دو کالای X و Y کالاهای کاملاً جانشین یکدیگرند
۶۷	حالت دوم - دو کالای X و Y مکمل یکدیگرند
۶۹	حالت سوم - یکی از کالاهای مصرف کننده کالای مباح می باشد
۷۰	سئوالات تشریحی
۷۱	مسئله های چهار گزینه ای
۷۸	پاسخنامه
۷۸	پاسخ تشریحی پرسش های چهار گزینه ای
۵	سئوالات

فصل چهارم: تولید و تقویم

۸۹	مقدمه
۹۰	تعریف تولید
۹۱	عوامل تولید
۹۳	عوامل تولید ثابت و متغیر
۹۳	دوره زمانی کوتاه مدت و بلند مدت
۹۴	تعریف تابع تولید
۹۵	تولید متوسط نیروی کار (AP_L)
۹۶	تولید نهایی نیروی کار (MP_L)
۹۶	قانون بازدهی نزولی
۹۷	رابطه بین منحنی های تولید متوسط و تولید نهایی نیروی کار
۹۹	ارتباط بین منحنی تولید کل با منحنی تولید متوسط
۱۰۰	ارتباط بین منحنی تولید کل و تولید نهایی
۱۰۲	مراحل تولید
۱۰۵	توابع تولید همگن
۱۰۶	برخی از کاربردهای توابع تولید همگن
۱۰۷	کشش تولیدی نهاده های تولید
۱۰۸	تابع تولید با دونهاده تولیدی متغیر
۱۰	منحنی های تولید یکسان
۱۱	ویژگی های منحنی های تولید یکسان

۲۱۲	 قانون بازدهی نزولی در مقایسه با بازده نسبت به مقیاس در منحنی های تولید یکسان
۲۱۵	 تعریف نرخ نهائی جانشینی فنی (MRTS)
۲۱۶	 اندازه گیری MRTS
۲۱۷	 اثبات رابطه $MRTS_{LK} = \frac{MP_L}{MP_K}$ به روش نموداری
۲۱۸	 اثبات رابطه $MRTS_{LK} = \frac{MP_L}{MP_K}$ به روش جبری
۲۱۹	 انواع منحنی های تولید یکسان
۲۲۲	 خط ایستای یکسان
۲۲۳	 تعریف هزینه یکسان و انتقال و چرخش آن
۲۲۵	 تعیین شرائط لازم و کفایت جهت تعادل تولید کننده (روش هندسی)
۲۲۵	 حداکثر کردن تولید در سطح هزینه معین (روش هندسی)
۲۲۶	 حداقل نمودن هزینه در سطح محصول معین (روش هندسی)
۲۲۸	 تعیین شرائط لازم و کفایت جهت تعادل تولید کننده (روش جبری)
۲۳۱	 مسیر توسعه تولید و منحنی های همسان
۲۳۳	 تفکیک اثر کل ناشی از تغییر در قیمت نهاده ها به اثرات جانشینی و تولیدی
۲۳۵	 کشش جانشینی عوامل تولید
۲۳۹	 سئوالات تشریحی
۲۴۰	 پرسش های چهار گزینه ای
۲۴۶	 پاسخنامه
۲۴۷	 پاسخ تشریحی پرسش های چهار گزینه ای
۲۵۲	 مسائل

فصل پنجم: تئوری هزینه

۲۵۵	 مقدمه
۲۵۶	 هزینه اجتماعی تولید و منحنی امکانات تولید
۲۵۸	 هزینه خصوصی تولید
۲۶۱	 هزینه غیر قابل برگشت
۲۶۳	 هزینه های کل در کوتاه مدت
۲۶۳	 الف - هزینه ثابت کل (TFC)
۲۶۴	 ب - هزینه متغیر کل (TVC)
۲۶۷	 هزینه کل (TC)
۲۶۷	 نحوه به دست آوردن تابع هزینه کل کوتاه مدت از تابع تولید (از طریق جبری)

هزینه های متوسط (هزینه های هر واحد تولید) در کوتاه مدت	۱
الف - هزینه ثابت متوسط (AFC)	۲
ب- هزینه متغیر متوسط (AVC)	۳
هزینه متوسط کل (ATC)	۴
هزینه نهائی (MC)	۵
رابطه بین منحنی های هزینه نهائی و هزینه متغیر متوسط (روش جبری)	۶
روابط بین منحنی های هزینه در کوتاه مدت	۷
هزینه های بلند مدت	۸
الف - هزینه کل بلند مدت (LTC)	۹
ب- هزینه متوسط بلند مدت (LAC)	۱۰
شکل منحنی LAC	۱۱
رابطه بین هزینه های متوسط و نهائی بلند مدت	۱۲
رابطه بین انواع هزینه های کوتاه مدت و بلند مدت	۱۳
نقشه های کوتاه مدت از هزینه کل بلند مدت از تابع تولید (روش جبری)	۱۴
سئوالات تشریحی	۱۵
پرسش های چهار گزینه ای	۱۶
پاسخنامه	۱۷
پاسخ تشریحی پرسش های چهار گزینه ای	۱۸
مسائل	۱۹

فصل ششم: بازار رقابت کامل

مقدمه	۱
شرایط بازار رقابت کامل	۲
بررسی قیمت و مقدار تعادلی کالا در بازار رقابت کامل	۳
۱- تعیین قیمت تعادلی در دوره بازار	۴
۲- شرایط لازم و کافی جهت حداکثر شدن سود بنگاه رقابتی در کوتاه مدت	۵
شبه اجاره	۶
نقطه تعطیل بنگاه رقابتی در کوتاه مدت	۷
منحنی عرضه کوتاه مدت بنگاه رقابتی	۸
۳- تعادل بلند مدت بنگاه رقابتی	۹
صنعت با هزینه ثابت، با هزینه صعودی و با هزینه نزولی	۱۰
منحنی عرضه بلند مدت صنعت	۱۱
تاثیر برقراری انواع مالیات بر روی تولید و قیمت کالا و سود بنگاه رقابتی در کوتاه مدت	۱۲
سئوالات تشریحی	۱۳
پرسش های چهار گزینه ای	۱۴

۳۳۴	پاسخنامه
۳۳۵	پاسخ تشریحی پرسش های چهار گزینه ای
۳۳۹	مسائل

فصل هفتم: بازار انحصار خالص

۳۴۱	مقدمه
۳۴۲	دلایل انحصار
۳۴۲	شرایط تعادل (حداکثر شدن سود) بنگاه انحصاری در کوتاه مدت
۳۴۴	نمای سود بنگاه انحصاری از طریق نمودار
۳۴۵	متن نصیب بنگاه انحصاری
۳۴۷	تولید انحصاری با توجه به اهداف متعدد
۳۴۸	تبعیض قیمت
۳۴۹	شرایط اجرای قیمت تبعیض قیمت
۳۴۹	انواع تبعیض قیمت
۳۴۹	۱- تبعیض قیمت درجه یک
۳۵۰	۲- تبعیض قیمت درجه دو
۳۵۱	۳- تبعیض قیمت درجه سه
۳۵۱	رابطه بین قیمت ها و کشش قیمتی تقاضا در بازارهای ناهمگن
۳۵۲	شرایط لازم و کافی جهت تعادل بنگاه انحصاری در بلند مدت
۳۵۳	شرایط لازم و کافی جهت حداکثر شدن سود بنگاه انحصاری در بلند مدت
۳۵۴	منحنی عرضه بنگاه انحصاری
۳۵۴	کنترل انحصارگر
۳۵۵	۱- کنترل انحصارگر از طریق قیمت گذاری
۳۵۵	۲- کنترل انحصارگر از طریق برقراری انواع و اقسام شکل های مالیاتی و یارانه ای
۳۵۶	سئوالات تشریحی
۳۵۷	پرسش های چهار گزینه ای
۳۶۲	پاسخنامه
۳۶۲	پاسخ تشریحی پرسش های چهار گزینه ای
۳۶۷	مسائل
۳۷۰	فهرست منابع برگزیده

یادداشت مؤلف

سر آغاز

نخستین بار نام خدا و سپاسگزاری از او، کتاب را و این یادداشت را آغاز می‌کنم که شروع هر کار بدون نام او و یاد او ابتر و ناپایدار است؛ امیدواریم که لطف و توفیق او خمیر مایه و پشتوانه کار ما باشد و همواره تکیه و توکل ما به اوست.

در تحلیل‌های اقتصادی، نظریه‌های اقتصاد خرد جایگاه ویژه‌ای دارد زیرا از یک سو اقتصاد خرد معنای عمیقی از علم اقتصاد را در بر می‌گیرد که به تجزیه و تحلیل رفتارهای اقتصادی افرادی و مسائل مربوط به پدیده‌های اقتصادی غیر کلی می‌پردازد و مبنای نظری بحث خرد بر اساس فرضیه‌ای در مورد رفتار واحدهای اقتصادی نظیر رفتار مصرف‌کننده و تولیدکننده، عملکرد بازارها، و چگونگی تعیین قیمت و مقایسه‌ی کالاهای و خدمات در بازارهای مختلف است و از سوی دیگر، اقتصاد خرد پایه و فونداسیون ساختمان حجیم و بزرگی است که به مرور زمان به طور طبیعی و طبقات آن افزوده شده و مطالب متنوع جدید و کاربردی زیادی در این زمینه ارائه گردیده و بخصوص در سطوح عالی و پیشرفته سایر دروس و حتی اقتصاد کلان پیشرفته به صورت گسترده‌ای از تئوری‌ها و تحلیل‌های اقتصاد خرد استفاده می‌شود، بدیهی است که اگر پایه این ساختمان رفیع ضعیف و سست برگزار شود، اضافه نمودن بار بیشتر بر آن نتیجه‌ای جز واژگونی نخواهد

داشت، لذا بنا به این ضرورت اجتناب ناپذیر، درک دقیق و درست مفاهیم
تئوری ها و کاربردهای اقتصاد خرد را دو چندان می نماید.

در این راستا کتاب حاضر به عنوان مکملی برای سایر کتاب های مشابه
به منظور یک منبع درسی برای درس های اقتصاد خرد، مبانی اقتصاد و اصول
علم اقتصاد در رشته های اقتصاد بازرگانی، مدیریت و حسابداری، آمار
و ارضی، صنایع در دوره کارشناسی تدوین شده است، در ضمن در تدوین
محتوای این کتاب سعی شده است موارد زیر رعایت شود:

۱- کلیه مطالب مربوط به هر فصل به طور کامل ارائه گردد تا دانشجوی
مجبور نشود نسبت هائی از محتوای هر فصل را از سایر کتاب های مشابه
مطالعه نمایند.

۲- جنبه های گوناگون فراگیری اقتصاد خرد مورد توجه قرار گرفته و مطالب
به صورت های مختلف تئوریک، تحلیلی با روش های هندسی و جبر
توضیح داده شده است.

۳- به منظور اطمینان یافتن از فراگیری خوب و همه جانبه از محتوای ارائه شده
، در پایان هر فصل مجموعه پرسش ها، در قالب سئوالات تشریحی، تستی
و مسائل همراه با پاسخ های تشریحی مطرح گردیده است.

در این کتاب سعی شده است بیان مباحث به زبانی بسیار ساده نگاشته
شود و این هدفی است که به عمد و آگاهانه دنبال شده است، گرچه سادگی
نویسی مانع اهداف پژوهشی و نوآوری های علمی می شود. اگر هدف
تدوین کتاب حاضر صرفاً یافته های تخصصی جدید و نوآوری بود قطعاً
ساده نویسی و تبیین همه نکات و جواب قضایا و حل مسائل به شدت اجتناب
می شد، بنابراین تاکید بر این نکته است که اولاً دانشجویان به مباحث اقتصاد

خرد علاقمند شوند و آمادگی و توانائی لازم را جهت شرکت و موفقیت در کنکور کارشناسی ارشد بدست آورند، ثانیاً در حداقل زمان با فراگیری حداکثر بلکه تمامی مطالب ارائه شده هر چه سریع تر با ابعاد مختلف تجزیه و تحلیل های اقتصاد خرد آشنا گردیده تا به مرحله اصلی فراگیری و تحقیقات اقتصادی خود برسند و طبعاً آنها که علاقه یا فرصت بیشتری برای مطالعه و دامه تخصص دارند بتوانند قلمرو مطالعات خود را در هر مبحث اقتصادی به طور اصولی توسعه دهند.

در خاتمه برخیزیم و می دانم از سر کار خانم فرزانه رمضانیان که در امر تایپ و حروفچینی و صفحه آرایی این کتاب همکاری داشتند و از مدیریت کارکنان عزیز «انتشارات کانون پژوهش» صمیمانه تشکر و قدر دانی نمایم و از خداوند بزرگ برای یکایک آنها تندرستی و موفقیت روز افزون در انجام خدمات فرهنگی و علمی آروز می نمایم است این کتاب مورد استفاده هر چه بیشتر دانشجویان و سایر علاقمندان به بحث اقتصاد قرار گیرد، از کلیه صاحب نظران و بزرگوارانی که با یادآوری و بازخوانی کاستی ها، اینجانب را در رفع نارسائی ها و بکارگیری موارد اصلاحی در باره سبک های بعدی بهره مند نمایند و بدینوسیله به غنای آن بیفزایند صمیمانه تشکر و قدر دانی می نمایم.